

70-річчя академіка НАН України М.Ф. ХАРЧЕНКА

21 жовтня виповнилося 70 років відомому вченому в галузі магнетизму й оптики магнітовпорядкованих систем академікові НАН України Миколі Федоровичу Харченку.

М.Ф. Харченко народився в 1939 р. у родині сільських педагогів. У 1955 р. він вступив на фізико-математичний факультет Харківського державного університету. У 1961 р. Микола Федорович прийшов працювати у Фізико-технічний інститут низьких температур (ФТІНТ) АН УРСР. Відтоді вже майже 50 років наукова діяльність М.Ф. Харченка нерозривно пов'язана із цим інститутом, де він подолав шлях від інженера до завідувача відділу. У 1969 р. Микола Федорович захистив кандидатську, а в 1984 р. — докторську дисертацію за спеціальністю «фізика твердого тіла». 1995 року його обрано членом-кореспондентом НАН України зі спеціальності «експериментальна фізика», а в 2009 р. — дійсним членом НАН України.

М.Ф. Харченко — відомий фахівець із магнетизму й оптики магнітовпорядкованих систем, роботи якого охоплюють широке коло фізичних проблем. Він отримав важливі в науковому та прикладному аспектах результати з різних напрямів фізики магнетизму твердого тіла, які назавжди ввійшли до скарбниці світової науки. Се-

ред головних результатів ученого — піонерські дослідження нових магнітооптичних ефектів, які одержали назви «лінійний магнітооптичний ефект» та «квадратичне магнітне обертання площини поляризації світла». Микола Федорович уперше здійснив оптичну візуалізацію колінеарних антиферомагнітних доменів, розробив методи переключення колінеарних антиферомагнітних доменів у кристалах із різною магнітною симетрією та продемонстрував можливість приготування антиферомагнітної доменної структури з наперед заданою конфігурацією.

З-поміж інших важливих результатів його наукової діяльності — виявлення та дослідження таких явищ:

- спін-переорієнтаційних переходів у колінеарних феромагнетиках, зумовлених магнітним полем;
- закономірностей утворення та еволюції двофазних магнітних доменних структур із чотирма типами доменів при спін-переорієнтаційних магнітних фазових переходах на зразок антиферомагнетик—слабкий феромагнетик;
- магнітної бігіротропії у видимому діапазоні світла в певних антиферомагнітних сполуках;
- у добре дослідженому ітрієвому фериті-гранаті при незмінній його магнітній

структурі та майже незмінній намагніченості сильних змін магнітооптичного ефекту Фарадея в магнітному полі аж до зміни знака ефекту;

- суттєвого охолодження сильно анізотропного антиферомагнетика з конкуруючими обмінними взаємодіями при його намагнічуванні в сильному магнітному полі;

- надслабкого феромагнетизму в антиферомагнітних магнітоелектричних кристалах;

- виявлення аномального збільшення індукованих магнітним полем магнітооптичних ефектів у багат шарових наноплівках на зразок «феромагнітний—нормальний метал» при певних товщинах шарів нормального металу.

Учений — співавтор монографії «Магнітооптика та спектроскопія антиферомагнетиків», виданої «Науковою думкою» та пізніше перевиданої «Shpringer-Verlag», автор більше як 110 наукових статей та оглядів.

Микола Федорович — голова наукової ради Фізико-технічного інституту низьких температур НАН України з проблеми

«Низькотемпературний магнетизм та оптика фероїків», член редколегій журналів «Фізика низьких температур» та «Ukrainian Journal of Physcal Optics».

М.Ф. Харченко значну увагу приділяє викладацькій діяльності та вихованню наукової зміни. Уже понад 20 років він активно співпрацює з Харківським національним університетом ім. В.Н. Каразіна, де читає спецкурси на кафедрі загальної фізики й виконує обов'язки завідувача філії кафедри при ФТІНТ. Під його керівництвом підготували й захистили дисертації шість кандидатів наук. Серед учнів Миколи Федоровича — член-кореспондент Національної академії наук України та два доктори наук.

Праці М.Ф. Харченка вдостоєні премії ім. К.Д. Синельникова АН УРСР (1985 р.), премії АН СРСР і Польської АН (1987 р.) та Державної премії України в галузі науки і техніки (2004 р.).

Наукова громадськість, колеги та учні щиро вітають Миколу Федоровича з ювілеєм, бажають йому міцного здоров'я, успіхів і подальших здобутків для розвитку фізичної науки в Україні.

80-річчя члена-кореспондента НАН України О.Ф. АКСЬОНОВА

13 жовтня виповнилося 80 років відомому вченому в галузі хімотології і триботехніки членові-кореспондентові НАН України Олександрові Федотовичу Аксьонову.

О.Ф. Аксьонов народився 1929 р. в Росії. У 1948 р. він вступив до Київського інституту цивільного повітряного флоту (тепер Національний авіаційний університет). Як

активний студент із науковими інтересами, після закінчення в 1953 р. механічного факультету залишився працювати в інституті, де подолав шлях від асистента кафедри ремонту до ректора. У 1960 р. Олександр Федотович захистив кандидатську дисертацію на тему «Закономерности изнашивания подшипников при граничной смазке».